İstanbul'daki Suriyeli Sığınmacı Çocukların Okullaşma Durumu ve Okullara Uyumu Üzerine Saha Çalışması[1]

A Fieldwork on Schooling Status and Compliance to school of Syrian Refugees and Asylum Seeker Children in Istanbul.

Meryem HAYIR KANAT [2], Melissa ÖZDEMİR, Nuriye EKİM, Semra DOĞAN, Sevdanur İNCE Şehmus SAĞLAMER,[3]

ÖZET

Entegrasyonu hukuksal ve politik bağlamda ele almak gerekir. Literatür çalışmaları, sığınmacı entegrasyonu kısıtlayıcı göç ve sığınma politikalarının etkilerini, mülteci entegrasyonu konusunda devletin kişilerin yaşam tarzı; çocuk, genç, çalışan yetişkin ve işsiz yetişkinler ile ilgili tutumlarını ele almışlardır (Smyth, G, Stewart E., Da Lomba S., 2010). Literatürde Kunt Tipolojisi olarak adlandırılan teoriye göre sığınmacılık yerinden ediliş nedenlerine *bağlı olarak üç* gruba ayrılır. Sığınmacıların en önemli kısmını ülkelerindeki toplumsal ve siyasi olaylara muhalif olanlar oluşturmaktadır. Diğer grup ise kendilerini ülkelerine ait hissetmeyenlerden oluşmaktadır. Üçüncü grubu ise bireysel nedenler ile evlerini ve ülkelerini terk etmek isteyenler oluşturmaktadır. Bunlar toplumda sosyal ve siyasal olarak kendilerini yabancılaşmış hissederler ki, daha ziyade kişisel felsefi nedenlerdir (Colins 1996, S. 11-12).

Bizim çalışma konumuz olan Suriyeli Mülteciler ya da sığınmacılar, Kunt Tipolojisine göre daha çok birinci gruba (toplumsal ve siyasi olaylara muhalif olanlar) dahil edilebilir. Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacıları "Savaş sığınmacıları" olarak muhalifler sınıfına koymak mümkün olmakla birlikte, hayatta kalabilmek gibi çok daha öte bir durumun söz konusu olduğu da açıktır. Değişik kaynakların raporlarına göre Türkiye'de bulunan 1,5 ile 1,9 milyon arasındaki sığınmacıdan yaklaşık 400.000 kişi İstanbul'da yaşamaktadır. Biz bu çalışmada Sığınmacı çocuklarının Türk eğitim sistemine entegrasyonu konusunu İstanbul Bahçelievler ilçesi örneği ile ele alıp incelemekteyiz.

Saha çalışmasını Suriyeli çocukların eğitim görmekte olduğu Abdurrahim Karakoç Kültür Merkezinde oluşturulan Suriyeliler Gözbebekleri İlkokulunda yaptık. Bu okulda Bahçelievler ilçesindeki 1.500 Suriyeli çocuktan 850'si eğitim görmektedir. Ankette ki sorular nitel yöntemle SPSS17 programı yardımı ile değerlendirilirken, sahada yapılan mülakat, gözlem ve video kayıtları nitel olarak değerlendirilecektir.

Anahtar kelimeler: Suriyeli sığınmacı çocukları, eğitim sistemine entegrasyon, Bahçelievler, İstanbul, Türkiye

ABSTRACT

Refugee integration must be considered under legal and political context. Studies have explored the effects of migration, refugee integration, and restrictive refugee policies, and the governmental policies and practices about integration of refugee children, youth, and employed and unemployed adults and their lifestyles (Smyth, G, Stewart E., Da Lomba S., 2010). According to the "Kunt Typology" theory, refugees are grouped into three categories based on the cause of refugee displace. First group, which makes up the largest numbers of the refugees, involves people who leave their country because of their opposition to the societal and political events in the country. The other group consists of those who feel that they do not belong to their country. The third group includes individuals who leave their homes and countries for personal reasons, which are mostly feelings

[1] Bu çalışma TÜBİTAK 2209-A araştırma projeleri kapsamında sunulmuş ve kabul edilmiştir.

[2]YTÜ Sosyal Bilgiler Eğitimi ABD Öğretim Üyesi, meryemhayir@hotmail.com

[3] YTÜ Sosyal Bilgiler Eğitimi ABD 3. Sınıf Öğrencileri

of being alienated from the rest of the community in terms of their philosophical perspectives to the social and political events (Colins 1996, S. 11-12).

In this research, we studied Syrian refugees, who might be grouped into the first group of "Kunt Typology". It is possible to call Syrian refugees in Turkey as "war refugees"', as many have left their country because they are opposed to and suffer from the war in their country. It is obvious that their life was under treat in Syria due to the war and they sought refuge to survive. According to reports from various sources, there are 1.5-to 1.9 million refugees in Turkey, and about 400,000 of them live in Istanbul.
In this study, we investigate the integration of refugee children to the Turkish education system. Our study sample consists of those who live in Bahçelievler district in Istanbul. The field work is conducted in the primary school called that "Suriyeliler Gözbebekleri" which is housed by Abdurrahim Karakoç Cultural Center. 850 students of the 1500 Syrian students in Bahcelievler District are trained in that school. Qualitative and quantitative research methods were applied. Data were collected through surveys, interviews, field observations and video recordings. Quantitative data were analyzed using SPSS 17.

Keywords: Syrian refugee children, integration into the education system, Bahçelievler, Istanbul, Turkey

1. GİRİŞ

Türkiye'de sığınmacı olarak bulunan Suriyelilerin büyük çoğunluğu sınır bölgelerinde oluşturulan kampların dışında büyük ketlerde yaşamlarına devam etmektedirler. Yaklaşık 1.8 milyon kayıtlı sığınmacının geriye dönme ihtimalleri de her geçen gün daha da azalmaktadır. Ekim 2011'de İçişleri Bakanlığı'nın aldığı karar ile Türkiye'de kayıt olan Suriyeli sığınmacılara "*geçici koruma statüsü*" verilmektedir. Geçici koruma rejimi ile Suriyelilere sınırsız kalış, zorla geri gönderilmemeye karşı koruma ve acil ihtiyaçlara yanıt veren kabul düzenlemelere erişimi içerecek şekilde koruma ve yardım sağlanmaktadır. Sığınmacıların %85'i kamp dışında yaşamaktadır Sağlık bakanlığı verilerine göre 35.000 bebek dünyaya gelmiştir(ORSAM, 2015:7-8). ORSAM'ın raporuna göre Türklerle evliliklerin olması, Suriyelilerin yatırımlarını ya da birikimlerini Türkiye'ye taşıyorlar. Okullaşma oranı düşük ve çocukların çoğunluğu eğitim almamasına rağmen, çocuklar yaşam içerisinde Türkçeyi öğrenmektedirler. Bu durum entegrasyonun planlı olmasa da başladığını göstermektedir. Göç araştırmaları yapan ve Suriyeli sığınmacılar konusunda araştırma kitabı da bulunan Erdoğan'a göre bugün savaş bitse dahi 1.2 milyon Suriyeli ülkelerine geriye dönmeyecektir. Mart 2015 itibari ile en fazla Suriyeliyi 500 bin kişi ile Şanlıurfa, ikinci büyük kitleyi ise **330 bin** kişi ile İstanbul barındırmaktadır. Türkiye'deki Suriyelilerin en fazla şikâyetçi olduğu konu çalışma haklarına ulaşma ve emek sömürüsüdür. Ancak daha uzun vadedeki sorun eğitim alanında yaşanmaktadır. Türkiye'deki Suriyelilerin yüzde 53'ten fazlası 18 yaş altında genç ve çocuklardan oluşmaktadır. Oysa okullaşma oranı, özellikle de kamp dışında ancak yüzde 15-20'lerde kalmaktadır (Erdoğan,2015).

Suriyeli sığınmacılar ile ilgili olarak "Misafir" tanımlamasının ötesine geçilmiş ve kamplar dışında yaşayan Suriyeliler, alt, üst ya da yan komşumuz haline gelmişlerdir. Bu durum Suriyelilerin önemli bir kısmının geri dönmeyeceği kabul edilerek buna yönelik politikaların geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir. Ekonomik ve sosyal alanda oluşturulacak politikalardan daha da önemlisi eğitim olanında geliştirilecek politikalardır. Savaş öncesine Suriye'de eğitim çağındaki çocuk ve gençlerin %95'i eğitimlerine devam ediyorlardı (Seydi, 2013:218). Savaşın etkileri eğitim alanında da görülmüş ve Suriye'deki eğitim kurumları amaçlarının dışında karargah yada savaş mağdurlarının barınağı olarak kullanılmışlardır. Sığınmacı olarak Türkiye'ye gelen Suriyelilerden kamplarda kalanlar eğitim olanaklarından daha iyi faydalanmaktadırlar. Kamplarda kendileri için oluşturulan ve MEB Müfredatına uygun eğitim veren okullarda eğitim görmektedirler. Türkiye'de sığınmacı kamplarında kalan çocukların %90'dan fazlası eğitim hizmetlerinden faydalanamamaktadır (Kartal ve Başçı, 2014**:** 289) MEB'nin açıklamalarına göre Kamplardaki okullaşma oranı %100, olarak ifade edilse de AFAD'ın BM ile birlikte yaptığı ankette kamplarda okula devam etme oranının %83 olduğu ortaya çıkmıştır (Seydi, 2014:281). AFAD'ın 02 Ekim 2013'te açıkladığı kamp dışındaki Suriyeli çocukların okula devam etme oranının %14 'tür (Seydi , 2014:294). Seydi'nin Suriyeli Eğitimcilerle yapmış olduğu araştırma ve ORSAM'in 2015 raporu da göstermektedir ki kamplar dışında yaşayan Suriyeliler için eğitim ulaşılması çok zor olan bir haktır. Bu durum Erdoğan tarafından da ortaya koyulmaktadır. Erdoğan'a göre kamplar dışında okullaşma oranın %15-20'lere kadar yükseldiği tahmin edilmektedir (Erdoğan, 2015). Kamp dışında buluna Suriyeliler arasında çocuk ve gençlerin okullara devam etmesinin önünde pek çok engel

bulunmaktadır. Bunların en önemlisi çocukların pasaport ile ülkeye giriş yapmamış olmaları ya da ikamet izinlerinin olmayışıdır (ORSAM, 2015:20). İnsan Hakları İzleme ve Değerlendirme Merkezi (İHİDEM), Suriyeli sığınmacılarla ilgili raporunda 18 yaşın altında bulunan sığınmacıların kayıtlarının tutulmaması bu nedenle okullara devam edememeleri insan haklarına uygun bulunmadığı ifade edilmektedir (Pırıldak, 2015). AFAD sadece Suriyelilerin eğitim alması için okullar inşa etmeye başlamıştır. Ancak bu henüz başlangıç aşamasındadır. Dolayısıyla şehirlerde yaşayan eğitim çağındaki Suriyelilerin yaklaşık %10 kadarı eğitim almaktadır. Bu açıdan eğitim sistemi üzerinde ciddi bir yük söz konusu değildir. Ancak sığınmacıların eğitim almaması uzun vadede yaratacağı sosyal etkiler açısından risk oluşturmaktadır(ORSAM, 2015:20).

Türkiye'de Suriyelilerin sığınmasından önce yapılan sığınmacılara yönelik çalışmalarda sığınmacılar için oluşturulan uydu kentlerde (kamplarında) yaşayan 18 yaşın altındaki çocuklar devletin korumasında yer alıyorlardı ve bu çocukların %64'ü okula gidebilmekteydi (Kartal ve Başçı, 2014: 286-291). Bu durum Suriyeli sığınmacılar için kurulan kamplarda çok daha iyidir. Apak'ın Mardin İli örneği olarak incelediği kamp dışındaki Suriyeli sığınmacıların durumu çalışması önemli sonuçları ortaya koymaktadır. Mardin'de Arapça, Kürtçe gibi dillerin konuşuluyor olması ve göç edenlerin büyük kısmının da bunlardan oluşması açısından diğer illerimize göre uyum daha kolay olmakla birlikte başta iş konusu olmak üzere uyum sorunları yaşanmaktadır (Apak 2014).

Bizim üzerinde çalıştığımız zorunlu eğitim çağında olan ve kamp dışındaki çocukların okullara uyumu konusu büyük resim dikkate alındığında, okullara devam edebilen maksimum %20'lik mutlu azınlığa yöneliktir. Bunlar arasında da büyük sıkıntılar olduğu muhakkaktır.

2. YÖNTEM

Araştırmada nitel ve nicel veriler birlikte kullanılmıştır. Nitel veri toplama yöntemi olarak gözlem ve mülakat yöntemleri kullanılmıştır Gözlemde açık veri kaydı ile gözlem tekniği, mülakatta ise yarı yapılandırılmış açık uçlu sorular kullanılmıştır.

Araştırmamızın başında Bahçelievler Milli Eğitim Müdürü ile görüşerek okulda yapacağımız çalışmayı anlattık ve izin aldık. Eylül ayında başlayan projemizin ilk saha çalışması olan anket uygulamasını Kasım ayında 50 öğrenci üzerinde gerçekleştirdik. Anket iki bölümde yapılandırılmıştır. İlk bölümde öğrencilerin ailelerine ait demografik bilgiler soruluş, ikinci bölümde öğrenciye ait bilgiler elde edilmeye çalışılmıştır. Anket uygulaması esnasında Türkçe bilmeyen öğrenciler ile anketi Arapça bilen Şehmuz arkadaşımız gerçekleştirmiştir. Bazı anketlerin uygulanmasında Türkçe bilen Suriyeli öğrencilerden de destek alınmıştır. Elde edilen veriler Aralık ayında SPSS 15 Programına yüklenerek geçerlilik ve güvenirlik analizleri yapılmıştır.

Araştırmada elde ettiğimiz bulguları uygulanan yöntemlerden yola çıkarak üç ana başlık altında topladık. Sonuç bölümünde elde ettiğimiz bu bulguları değerlendirdik.

3 BULGULAR

Bu çalışma, İstanbul'daki Suriyeli Sığınmacı Çocukların Okullaşma Durumu ve Okullara Uyumu Üzerine Saha Çalışması konulu proje kapsamında gerçekleştirilen anketinin sonuçlarına dayanmaktadır. Anketin amacı, Türkiye'de ve özelliklede İstanbul'da kamplar dışında yaşayan ve okullaşma oranı %20'lerin altında olan Suriyeli Sığınmacı ailelerin çocuklarının eğitim durumlarını ortaya koymaktır. Geçici koruma statüsünde Türkiye'de bulunan sığınmacılar uluslararası hukuktan kaynaklanan hakları nedeni ile temel eğitim talep edebilirler. Gerek haklarını bilmiyor olmaları gerekse de okul çağındaki çocukları marijinal işlerde çalıştırmaları nedeni ile okullara devam eden çocuk sayısı son derece sınırlıdır. Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların %53'ü 18 yaşından küçük olarak kayıt edilmiştir. 330.000 Suriyelinin yaşadığı İstanbul'da 170.000 civarında çocuğun olduğu ve bunlarında en fazla %20'sinin, bu da yaklaşık 35.000 kişi eder, eğitimlerine devam ettiği sanılmaktadır. Kaplar dışında yaşayanların eğitimini MEB'in kontrolünde yerel yönetimlere ve sivil toplum örgütlerine bırakılmıştır. Bunlardan biri de araştırmalarımızı gerçekleştirdiğimiz İstanbul Bahçelievler'de bulunan Abdurrahim Karakoç Kültür Merkezi'nde oluşturulan "Suriyeliler Gözbebekleri İlkokulu"dur. Bu okulda Bahçelievler ilçesindeki 1.500 Suriyeli çocuktan 850'si eğitim görmektedir.

Okulda eğitim ağırlıklı olarak Suriyeli öğretmenler tarafından verilmektedir. Eğitim, 30 Suriyeli öğretmen ve 10 yardımcı personel olmak üzere toplam 40 personel tarafından yürütülmektedir. Okulun müdürü Mehmet Mazı Bey Arapçaya hakim olan tecrübeli bir Türk idarecidir. İstanbul İl Meclisi'ndeki görevi nedeni ile okulda fazla mesai harcayamaması nedeni ile işleri büyük oranda Suriyeli eğitimci ve müdür yardımcısı olan Ammar Bey yürütmektedir.

3.1. Gözlem

Gözlemlerimizi Suriyeliler Gözbebekleri İlkokulunda 40 dakikalık süre boyunca gerçekleştirdik. Gözlemde açık veri kaydı tekniği kullanılarak gözlem yapılacağı belirtilmemiş ve gözlem esnasında katılımcılara müdahalede bulunulmamıştır. Burada amaç kendilerini ifade etmekte zorlanan katılımcıların; yaşıtları ve büyükleriyle olan ilişkilerini, sınıf içinde öğretmenleri ve arkadaşlarıyla olan ilişkilerini gözlemlemek ve nitelikli verilere ulaşmaktır. Yaptığımız nitel araştırmamızda örneklem yöntemi olarak ise "amaçlı örneklem yöntemi" kullanılmıştır.

Çalışmamızın hedefi Suriyeli sığınmacı çocukların durumunu yansıtmaya yönelik olup buna uygun "Suriyeliler Gözbebekleri İlkokulu"' pilot okul olarak seçilerek Türkiye'deki Suriyeli sığınmacı çocuklar üzerinden okuldaki Suriyeli sığınmacı genel durumu gözlemlenmiştir. Gözlem 26.12.2014 tarihinde gerçekleştirilmiş ve İlkokulu'ndaki fiziksel şartlar ve öğrenci-öğretmen-personel durumu kayıt altına alınmıştır. Yapılan bu gözleme göre:

Suriyeliler Gözbebekleri İlkokulu Bahçelievler Belediyesi'nin tahsis ettiği Abdurrahim Karakoç Kültür Merkezi Ek Binası'nda eğitim verilmektedir. Okulda toplamda 24 kişilik 7 sınıf bulunmaktadır. Bu sınıflardaki öğrenciler 7-15 yaş aralığında olup 1. sınıftan 9. sınıfa kadar öğretim gören öğrencilerden oluşmaktadır. Sınıfta ikişer kişilik 12 tane sıra, sağda ve solda ikili sütun olmak üzere bulunmaktadır.
Eğitim verilen okulda, 30 Suriyeli öğretmen ve 10 yardımcı personel olmak üzere, toplam 40 personel görev yapmaktadır.

Okul içi gözlemlerimizde ise öğretmenler çalışmamızı yürütmek için bize oldukça yardımsever tavır sergilerken, idarecilerden birkaç kişinin bize karşı tavrı ise olumsuzdu. Rahatsızlık vericiydi. Bu da biz araştırmacıların çalışma motivasyonunu etkiledi.

Yaptığımız gözlemlerde çocukların kaygılı olduklarını ve bizim geliş amacımızı merak ettiklerini söylemek mümkündür. Ancak daha sonra sergilediğimiz sıcak tavırlar çocukların bize yaklaşımını etkileyerek onları rahatlattı. Çocukların sorduğumuz sorulara ilgili olduğu ve samimi cevaplar verdikleri gözlemlendi. Sorular soruldukça çocuklarla iletişimimiz arttı. Savaş, göç, ölüm, kayıp, çatışma içeren sorulara gelindiğinde çocuklardaki kaygı düzeyinin yükseldiğini gözlemledik. Bu konularda cevap vermekte güçlük çeken öğrencilerin ise genelde yakınını kaybeden öğrenciler olduğunu söyleyebiliriz.

Ayrıca çocukların soruları ilgili bir şekilde cevaplamalarındaki bir diğer etken ise bizim onlara yardım edeceğimizi ve onlara yeni yardım imkânlarının tanınacağının düşünülmesidir. Okul içi gözlemler göz önüne alındığında sığınmacıların Türkiye şartlarında iyi bir eğitim aldıklarını söylemek mümkündür. Sınıf mevcudu, derslere Arapça bilen öğretmenlerin girmesi, olumlu olarak görülse de; Türkçe dil eğitimi için fiziki şartların elverişsiz olması, Türkçe öğrenimini ve dolayısıyla da entegrasyonu olumsuz etkilemektedir.

Yaptığımız gözlemlerde öğrencilerin her gün derse girerken "la ilahe illallah" şeklinde koro söylemleri vardı. Bu da eğitimde din faktörünün bir yansıması olarak değerlendirilmiştir.

Sınıf içi gözlemlerimizde ise öğrencilerin öğretmenleriyle iyi ilişkiler içinde olduğunu gördük ve öğrenciler öğretmenlerine karşı saygılı bir tutum içindeydiler. Ayrıca birbirlerine karşı da saygı ve nezaket içinde olduklarını ve bu durumunda eğitim ortamlarına alışmalarını kolaylaştırdığını gözlemledik. Bu bakımdan gözlem yaptığımız okulla Türk okulları arasında herhangi bir fark bulunmamaktadır.

Sınıf içi gözlemlerimizde öğretmenlerin sunuş yoluyla anlatım tekniğini kullanarak ders işlediklerini gözlemledik. Buna paralel olarak sınıf düzeni, sıra ve masaların dizilişi, öğrenci panosunun varlığı gibi etmenler, Türk okullarıyla benzer bir sınıf düzeni ve sınıf yönetimi olduğunu gözler önüne sermektedir.

Sınıflar arasındaki koridorlarda ise büyük beyaz bir masa ve sandalyeler bulunmaktadır ve öğrenciler ders aralarında burada oturup zaman geçirmekte, kitap okumakta ve satranç oynamaktadırlar. Okulun yeterli bir bahçesinin bulunmaması öğrencilerin teneffüslerde okul koridorlarında zaman geçirmesini zorunlu kılmaktadır.

Ayrıca okulun bir kültür merkezinin ek binasında varlığını sürdürmesi fiziki ve teknolojik imkânların kısıtlı olmasına ve tam anlamıyla bir okul yerleşkesinin oluşamamasına sebep olmuştur.

3.2. Mülakat ve Anket

Görüşmemizde temel amacımız derinlikli bilgileri vermek ve Suriyeli mülteci öğrencilerin anlam dünyasına vakıf olmaktır. Bu mülakatta sorular sorarak Türk toplumunun az bildiği bir konuda önemli varsayacağımız kilit noktalara değinmek yol göstericimiz olmuştur. Anket ve mülakat birlikte uygulanmıştır. Yapılan görüşmede öğrencilerin sabahçı ve öğlenci olarak iki grupta eğitim aldığı ve eğitimin Libya müfredatına göre yapıldığı öğrenildi. Personel maaşlarının okul vakfı olan Gözbebekleri Derneği tarafından ödendiği belirtildi. Okul yönetimindeki Suriyeli müdür yardımcısının araştırmacılara olan gergin tavrı ise yapılan görüşmeyi olumsuz etkiledi.

Anket soruları ve akabinde de yapılan görüşmelerde Suriyeli öğrencilerin yaşadığı kafa karışıklığı ve korkusu gözlerine yansımış görünmekteydi. Bu korkularını yok etmek adına çocuklara **"Biz sizin içinde bulunduğunuz durumu öğrenmeye ve size yardımcı olmaya çalışıyoruz.**" gibi cümleler kurularak rahatlatılmaya çalışıldı. *''Yarı yapılandırılmış kısa mülakat''* yöntemini kullanarak anket sorularına ek olarak farklı sorular soruldu. Hazırladığımız sorular projemizin temel çerçevesini çiziyor olsa da bizlerin araştırmacılar olarak görüşmemiz sırasında (konuşmanın şekline göre) ürettiğimiz sorular bulunmaktaydı. Öğrencilerle samimi bir hava oluşturmak amacıyla sorduğumuz ; **"En sevdiğiniz park İstanbul'un hangi semtinde ve orada yaşadığın duyguları bize anlatabilir misin?** sorusu dikkat çekiciydi. Öğrenciler bu sorulara gülümseyerek ve rahat bir tavırla cevap verdi. Daha sonrasında bu tip soruların arasına anket sorularımızı serpiştirerek resmi hava yok edilmeye çalışıldı. Muhatabımız olan Suriyeli çocukların tedirginlik ve rahatlık durumlarına göre her birine farklı mülakat soruları soruldu. Sorulan sorular açık uçluydu. Tedirgin olan çocuklar daha kısa cümlelerle yanıt verirken, rahat tavır sergileyenler bizimle uzun uzun konuşmak istedi. Kaygı durumları bazı öğrenciler için ses kaydı yapmamıza engel teşkil etmezken, bazılarında ise kaygı düzeyini arttırmamak adına ses kaydı yapılamadı.

Kişisel bilgileri içeren sorular sorulduğunda yakınlarını, ebeveynlerini ya da ebeveynlerinden birini kaybeden Suriyeli öğrencilerin üzüntülerinden dolayı anketin geri kalan sorularını cevaplandırmada zorlandıkları ve anketi tamamlayamadıkları için bu anket soruları değerlendirmemize alınmamıştır.

Suriyeli sığınmacı öğrencilerin okula gelmekten memnun musunuz? Sorusuna verdikleri cevaplar oldukça olumluydu. Bu cevaplardan bazıları: **"Okulumu Çok seviyorum". "Okula severek geliyorum". "Öğretmenlerimi seviyorum",** şeklindeydi. Öğrencilerden biri de **"Okul olmasaydı Türkiye'de sıkılırdım."** cevabını verdi.

Suriyeli öğrencilerin geleceğe yönelik beklentileri ile ilgili sorduğumuz açık uçlu soruya genellikle kısa cevaplar alındı. Çoğunluğu Suriye'de savaşın bitmesini istediklerini ve savaş bittiğinde Suriye'ye geri dönmek arzusunda olduklarını belirtti. Çocuklar ileriye yönelik olarak meslek hedeflerini söyleyerek; öncelikli beklentilerinin savaşın bitmesi sonrasında ise meslek kazanmak olduğu anlaşıldı. Savaştan kaçan ailelerin çocukları olarak geleceğe yönelik umutlu olmaları, Suriye milleti için oldukça ehemmiyetli görünmektedir.

Türkçe konusunda çok zorlanan çocukların varlığıyla birlikte Türkçeyi üst düzeyde konuşan çocukların varlığı da söz konusudur. Türkçeyi iyi konuşan çocukların Türkmen oldukları öğrenilmiştir. Türkçe bilenlerden bazıları ise Türk okullarında Türkçe eğitim almış ve bu dili ilerletmiştir. Öyle ki Türkçe bilen Suriyeli çocuklar Türkçe bilmeyen çocuklarla iletişimimizde bize yardımcı olmuştur.

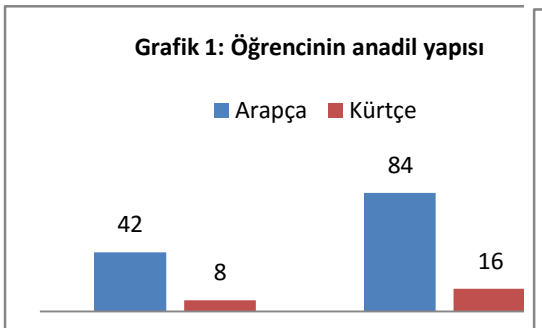
Anketimizde bulunan "**Göç için Türkiye'yi seçme sebepleriniz nelerdir?"** sorumuza anket içerisinde sunulan seçeneklerde belirtilmediği halde göç nedenleri arasında durumu Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın olumlu tavrına bağlamışlardır. Hatta bunu ifade ederken ki mutlulukları dikkat çekici görünmekteydi.

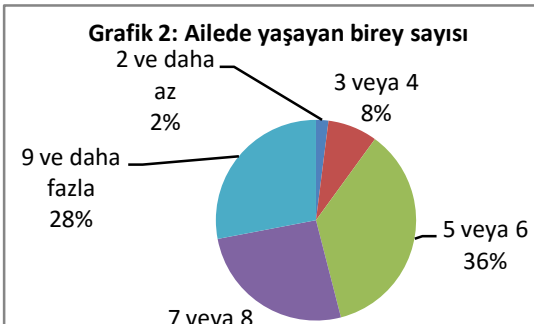
Çocuklara daha önce **"Türkiye'deki kamplarda kaldınız mı?"** Sorusu yöneltildi. "**Evet"** cevabı alınan çocukların kamp şartlarından oldukça memnun oldukları; ancak iş durumundan dolayı İstanbul'a göç ettikleri öğrenildi. Kampların iyi şartlara sahip olması ise Suriyeli ailelere olumlu imkânların sunulduğunu göstermektedir.

Sığınmacı öğrenciler sadece mevcut durumlar için değil görüşme esnasında yönelttiğimiz **"Gelecekten beklentileriniz nelerdir?** " sorusuna olumlu ve umut verici cevaplar vermişlerdir. Öğrencilerden Türkiye'de kalıp üniversite eğitimine devam etmek istediklerini belirtenlerin yanı sıra Suriye'ye dönmek istediklerini söyleyenlerde bulunmaktadır. Hatta sığınmacı öğrencilerden bazıları ülkelerinin bu duruma gelmelerinde birlik ve beraberlik duygusunun eksik olmasına bağlamışlar, İçlerinden birinin verdiği **" Eğer birlik olsaydık bu durumda olmazdık** "cevabı görüşmemizin en dikkat çekici yanıtlarından olmuştur

3.3. Anket Sonuçları

Türkiye'ye yaşamakta olan 1,8 milyon Suriyeli Mülteci "geçici koruma statüsü"nde ülkelerindeki durum düzelinceye kadar Türkiye'de kalmaya devam edecektir. Savaş ortamı devam eden ülkeden kaçışlar devam etmekte ve Türkiye'de bundan payını almaktadır. 2011'den itibaren ülkemizde yaşamaya başlayan sığınmacılar büyük oranda kamplar dışındadır. Kamplar dışındakiler büyük oranda kendi imkanları ile geçimlerini sürdürmektedirler. Bizim çalışmamıza dahil olan öğrencilerin velilerinin %44'ü başta tekstil sektörü olmak üzere, gıda ve inşaat sektöründe çalışmaktadırlar. Veli konumundaki kişilerin %20'si ev hanımı ve %36'sı işsizdir. Anadili %88'i Arapça ve %12'si Kürtçedir. Kürtçe konuşanlar dil konusunda Arapça bilenlere göre daha az sorun yaşamaktadırlar.

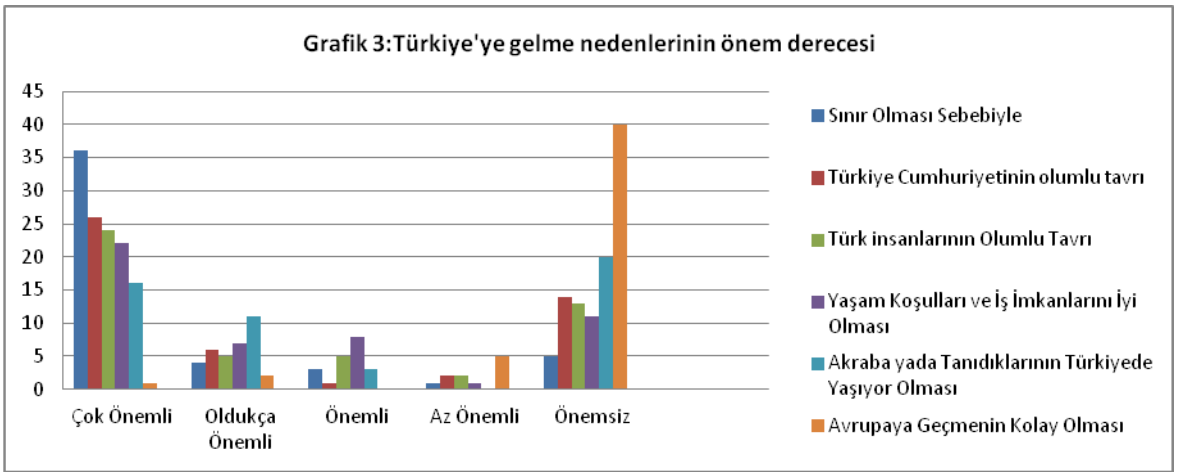

Okulda eğitim görmekte olan 50 öğrenci üzerinde yapılan çalışmaya okulun ilkokul olması nedeni ile büyük oranda 9-14 yaş grubu çocuklar dahil olmuştur. Okulda 9 yaş altı çocuklar bulunmasına rağmen, çalışmayı yaparken anlaşmada yaşanılan sıkıntılar nedeni ile %2 oranı ile sınırlı kalmıştır. Çalışmaya katılan kız öğrencilerin oranı %67 ile erkek öğrencilerden yüksek çıkmıştır. Bu durumun oluşmasında kız öğrenciler ile anlaşmanın daha kolay ve kızların çalışmaya katılma konusunda daha istekli olmalarından kaynaklanmıştır. Öğrenciler daha ziyade ilk ve ortaokul eğitimi almakta, okulun adı ilkokul olmasına rağmen okula gelenlerin %20'si lise eğitimi almaktadırlar. Bu durum farklı pedagojik düzeydeki kişilerin zorunluluktan aynı eğitim ortamını paylaşmaları gibi bir sonuç doğurmuştur.

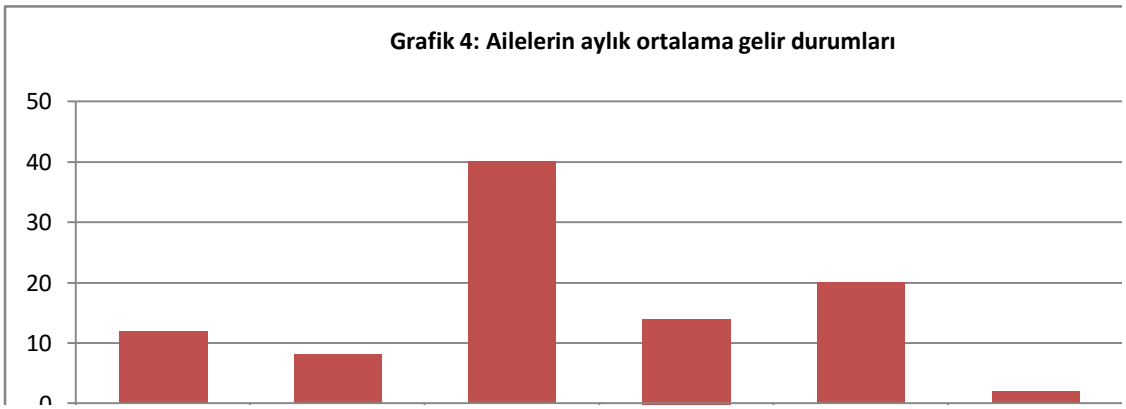
Ebeveynlerin ana dili %88 oranında Arapça ilen çocuklarda bu oran %84 çıkmıştır. Burada %2 Kürtçeye kaymıştır. Çocuklar anadilleri dışında Türkçe ve İngilizce gelmektedir. Doğal olarak Suriyeli oldukları için anadili Kürtçe olanlarda dahil herkes Arapça bilmektedir. Okulda derslerin Suriyeli Arapça bilen öğretmenler tarafından verilmesi öğrenim sürecini kolaylaştırmaktadır. Fakat verilmekte olan Türkçe dersleri Türkçeyi öğrenme açısından yeterli değildir. Okula devam etme olanağı az sayıda Suriyeli çocukta içerisinde yaşadığı ülkenin dilini iyi öğrenemez ise entegrasyon sürecinde çok önemli olan dil konusunda ülke olarak sınıfta kalmış oluruz.

Öğrencilerin içerisinde yaşadıkları aileler %54 oranında 7 kişiden daha kalabalıktır. Kaldıkları evler hakkında sorduğumuz sorulara verdikleri cevaplardan %28 oranında tek göz evde kaldıkları anlaşılmaktadır. Bu evler dükkanların eve dönüştürülmesi ile elde edilmiştir. Öğrencilerin %42'sinin bu soruya cevap vermediği düşünülür ise dükkan benzeri yerlerde kalabalık şekilde kalan ailelerin oldukça fazla olduğu açıktır. Bu durumun devam etmesi halinde yeterli eğitim alamayan, zor koşullarda yaşayan ailelerin çocukları arasında suç oranlarının artması büyük olasılıktır.

Göç konusunda Türkiye'yi seçme nedenleri olarak en önemli faktör %36 ile sınır ülke olmamızdır. Hükümetin olumlu yaklaşımı %26 ve Türk insanının olumlu tavrı %24 diğer önemli etkenlerdir. Avrupa'ya geçiş için önemli güzergahlardan birisi olan Türkiye Suriyeli Sığınmacılar açısında önemsiz olarak ifade edilmiştir. "Avrupa'ya geçmenin kolay olması" Türkiye'ye göç etmenizde önemli midir sorusuna önemsizdir cevabı verilmiştir.

Araştırmanıza dahil olan çocukların ailelerinin %40'ı 1000 TL'nin üzerinde gelire sahiptirler. %36 ise devlet yardımları alarak geçimlerini sağlamaktadırlar. Sığınmacı olmaları nedeni ile uluslararası hukuk tarafından sağlık ve barınma yardımları almaları mümkün olan göçmenlerin %37'si sağlık, %32'si barınma, %26'sı eğitim yardımı almaktadırlar. %5 ise bu yardımların hepsinden faydalanmaktadır. Başka bir soruda sorduğumuz sağlık sorunlarınızı nasıl gideriyorsunuz sorusuna verilen cevaplardan %68 oranında devlet hastanesi olarak belirtmiştir. Bu durum, sağlık yardımı alma oranı olarak çıkan %32 oranı ile çelişmektedir. Belirtilenden daha fazla kişinin devletin sunduğu ve almaya hakları olan sağlık imkanlarından faydalandıkları görülmüştür.

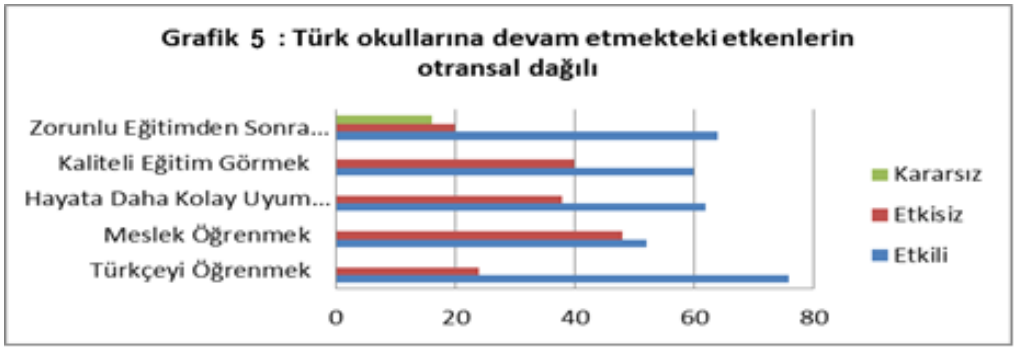
Mülteci ya da sığınmacı göçü en zor göç tipidir. Zor koşullar nedeni ile vatanlarını terk etmek zorunda kalan bu insanlar, başka zorluklar ile karşı karşıya kalabilmektedirler. Güvenlik bunlardan birisidir. Kendinizi güvende hissediyor musunuz sorusuna %46 tamamen hissediyorum, %36 ise kısmen güvende hissediyorum cevabını vermişlerdir. %18 ise gevende hissetmediğini belirtmiştir. Bir çocuğun kendisini güvende hissetmemesi geldiği ülkede yaşadıkları, kayıpları ile ilgili olmak yanında şu anda yaşadığı şartlarla da alakalıdır.

Elde edilen gelirin geçimleri için tereli olup olmadığına ise %38 yeterli cevabını vermişti. Bu oran 1.000 TL üzerinde kazanlarının varlığı sonucu ile birbirine yakın orandır. Günlük ihtiyaçlarını daha çok kendi imkanları ile karşılarken,k komşuların yardımları da kısmen söz konusu olmaktadır.

Sahip oldukları eğitim imkanlarını çok yeterli bulmamaktadırlar. Bunda eğitim gördükleri yerin gerçek bir okul olarak yapılmamış olmasının etkisi söz konusudur.

Ailelerde okul çağında olan çocuk sayısı oldukça fazladır. Türkiye'de kayıtlı sığınmacıların %53'ü 18 yaş altında olduğuna göre bu sonuç kaçınılmazdır. Çocukların büyük kısmı ilkokul çağındadır.

Büyük oranda Türkiye'deki eğitim sistemine uyum sağladıklarını ifade etmişlerdir. Eğitim konusunda %96 oranında Türkçe dil eğitimi desteğe olan ihtiyaç en önemli olarak tespit edilmiştir. Dersler Arapça anlatılıyor olsa da dersleri anlama konusunda öğretmenleri ya da arkadaşlarından alınacak destek önemli olarak tespit edilmiştir. Türkçe öğrenme istekleri olmakla birlikte çocuklar derslerine Arapça konuşan öğretmenler girdiğinde mutlu olduklarını ifade etmektedirler. Bu durum yeterli eğitim olanaklarına sahip olduklarını ifade etmelerine neden olmaktadır. Okuldaki öğrencilerin hepsinin Suriyeli olması nedeni ile arkadaşları ile uyum sorunu yaşanmamaktadır. Dil konusunda sıkıntı yaşadığını ifade edenlerin oranı sadece %16 olarak çıkmıştır.

Okula devam etmeye etken olan faktörler arasında ailenin teşviki ve dil öğrenme isteği gelmektedir. İş olanaklarına eğitim aracılığı ile daha kolay erişme imkanının olması diğer bir etkendir. "Türk okullarına buradan sonra devam etmek ister misiniz?" sorusuna büyük oranda evet cevabı gelmiştir. Buna neden olarak da Türkçe öğrenmek, meslek öğrenmek, Türkiye'ye daha kolay uyum sağlamak, kaliteli eğitim görmek gibi amaçlar söz konusudur. Türkiye'de Üniversite eğitimi görmek isteyenlerin oranı %64 ve kararsızların oranı %16'dır.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmanın ortaya koyduğu en önemli sonuç, Türkiye'de yaşayan Suriyeli sığınmacı çocuklardan kamplar dışında olanların okullara devam edebilme şanslarının düşük olduğu, Arapça eğitim alabilecekleri okulların açılmasının eğitim almalarını kolaylaştırdığıdır. Bu durum Türkçeyi öğrenmelerini zorunlu olmaktan çıkarmaktadır. Bu ise dersleri bildikleri dilden daha kolay öğrenmelerine ve akademik başarılarına olumlu etki etmektedir. Haftada dört saatlik Türkçe eğitimi yetersiz kalmaktadır. Yaşadıkları ülkenin dilini öğrenmek entegrasyonda çok önemlidir. Bu içerisinde yaşadığı toplumu anlama olanağı sağlayacaktır. Geri dönme ihtimalleri her geçen gün azalan sığınmacılara daha fazla Türkçe dil eğitimi verilmelidir.

Entegrasyonda önemli olan bir diğer nokta ise iş olanaklarına erişimdir. Okullarda mesleki eğitime yönelik verilecek eğitim ile ileride ortaya çıkabilecek sosyal sorunlara karşıda önlem alınmış olacaktır. Bu konuda henüz bir adım atılmış değildir. MEB ve Belediyelerin yaratacağı olanaklar ile ihtiyaç duyulan alanlarda mesleki eğitim yapılması, sığınmacıların yaşayabilecekleri gelirler elde etmesine olanak sağlayacaktır. Defakto bir durum olarak Türkiye'de iş yeri açıp, çalışabilen bugünkü sığınmacıların yarın vatandaşımız olma ihtimalleri çok yüksektir. Oluşturulacak politikalar buna göre şekillendirilmeli, yer yer yaşanan toplumsal huzursuzluklar genele yayılmadan süreç aşılmalıdır.

Kaynakça

Apak, H. (2014). Suriyeli göçmenlerin kente uyumları: Mardin örneği. Mukaddime Dergisi, 5(2), 55-73.

Arı, Yılmaz; Kaya İlhan, Coğrafya Araştırma Yöntemleri, Coğrafyacılar Derneği, 2012:293-295

Audet, R. H. ve Paris, J. (1997). GIS implementation model for schools: Assessing the critical concerns. Journal of Geography, 96(6), 293 – 300.

Buz, Sema, (2008) Türkiye'deki Sığınmacıların Sosyal Profili, Polis Bilimleri Dergisi, www.shy.hacettepe.edu.tr/cv/semabuz.pdf , 22.03.2014

Collins, J.S. (1996). An Analysis of the Voluntariness of Refugee Repatriation in Africa, http://umanitoba.ca/institutes/disaster_research/refugee_thesis/03.02.2015

Güçer, Mehmet (2013). Suriyeli Mülteciler, USAK Sosyal Araştırmalar Merkezi, usak.org.tr/images_upload/files/13-04%20Suriyeli%20Mülteciler.pdf , 27.03.2014

Erdoğan, Murat (2015) Türkiye'deki Suriyeliler, Haberler Gündem; 27 Mar 2015 http://www.aljazeera.com.tr/gorus/turkiyedeki-suriyeliler, erişim 19 Mayıs 2015

İçduygu, Ahmet Aksel, Damla B.(2012), Türkiye'de düzensiz göç, Eylül 2012 ANKARA

Korkut, Recep, (2013). Sığın(ama)mak: Sığınmacılık ve Mülteciliğin Türkiye Seyri. http://www.birikimdergisi.com/birikim/makale.aspx?mid=568, 12.03.2014

Oktay, Fuat, (2013). Türkiye'deki Suriyeli Sığınmacılar 2013 Saha Çalışması Sonuçları, AFAD, Ankara.

ORSAM (Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi), Suriyeli sığınmacıların Türkiye'ye etkileri, Rapor No: 195, Ocak 2015

Parıldak, Ayşegül, Türkiye'deki Suriyeli sayısı 2 milyon, Zaman Gazetesi, 2 Mart 2015, Pazartesi, ANKARA http://www.zaman.com.tr/gundem_turkiyedeki-suriyeli-sayisi-2-milyon_2280969.html, erişim 19 Mayıs 2015

Reçber, K.ve Ayhan V. (2013). Türkiye İle Suriye Arasındaki Krizin Hatay Bölgesi Üzerindeki Etkileri, 324- 340 www.alternatifpolitika.com/page/docs/aralik-2013/.../recber-ayhan.pdf , 24.03.2012 tarihinde erişilmiştir.

Seydi, Ali Rıza Türkiye'nin Suriyeli Sığınmacıların Eğitim Sorununun Çözümüne Yönelik İzlediği Politikalar, SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi Nisan 2014, Sayı: 31, ss.267-305

Seydi, Ali Rıza Türkiye'deki Suriyeli Akademisyen ve Eğitimcilerin Görüşlerine Göre Suriye'deki Çatışmaların Suriyelilerin Eğitim Sürecine Yansımaları, SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, Aralık 2013, Sayı: 30, ss.217-241

Smyth, G, Stewart E., Da Lomba S., (2010). Ingtroduction: Critical Reflection on Refugee Integration: Lessons from International Perspective, Journal of Refugee Studies, Vol.23, No.4, pp 411-414

Tümertekin, E. ve Özgüç N. (2012). Beşeri Coğrafya İnsan. Kültür. Mekan (13. bs.). İstanbul: Çantay Kitabevi.

Göç Edenler Sosyal Yardımlaşma Kültür Derneği, (2013). Göz Ardı Edilenler İstanbul'da Yaşayan Suriyeli Sığınmacılar, alternatifsiyaset.net/wp-content/uploads/2013/.../GozArdiEdilenler.docx , 11.03.2014 tarihinde erişilmiştir

Grafikler http://www.goc.gov.tr/icerik6/giris-cikis_363_378_4708_icerik